

ДО

**КОМИСИЯТА ПО ВЪТРЕШНА СИГУРНОСТ И ОБЩЕСТВЕН РЕД
ПРИ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Копие: Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове

Копие: Комисия по труда, демографската и социалната политика

Копие: Комисия по икономическа политика, инвестиции и индустрия

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за чужденците в Република България, сигнатура № 52-602-01-29, внесен от Министерския съвет на 28.07.2026 г. — по § 8, т. 9 относно новата ал. 21 на чл. 24и — относно достъпа на украинските граждани с временна закрила до разрешение за пребиваване и работа

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Обръщаме Вашето внимание върху § 8, т. 9 от законопроекта, с който в чл. 24и се създава нова ал. 21. С т. 5 от нея от приложното поле на процедурата „Единно разрешение за пребиваване и работа“ се изключват лицата, „които са подали молба за временна закрила в Република България и очакват решение по своя статут или които се ползват с временна закрила в Република България или в друга държава – членка на ЕС“. Аналогично изключване вече се прилага и по отношение на разрешението „Синя карта на Европейския съюз“.

1. Правото на ЕС не забранява на украинските граждани с временна закрила да кандидатстват — забранява само едновременното ползване на двата статута.

Изключването на лицата с временна закрила от обхвата на Директива (ЕС) 2024/1233 и на Директива (ЕС) 2021/1883 не означава, че тези лица не могат да кандидатстват за съответните разрешения. То означава единствено, че двата статута не могат да се притежават едновременно. Това е изрично посочено в т. 2 от Препоръката на Съвета от 16 септември 2025 година относно координиран подход за преход към прекратяване на режима на временна закрила за разселени лица от Украйна (ОВ С, 2025/5129, 23.9.2025 г.):

„Държавите членки следва да позволят на лицата, ползващи се с временна закрила съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382, особено когато достъпът до национален правен статут не е възможен, и които отговарят на условията за друг статут съгласно правото на Съюза, да кандидатстват за разрешения съгласно директиви (ЕС) 2016/801, (ЕС) 2021/1883 и (ЕС) 2024/1233, при условие че няма едновременно да се ползват с временна закрила и да притежават разрешение, предоставено съгласно посочените директиви.“

Изключването от обхвата на директива не съставлява забрана националният закон да уреди реда, по който този преход се осъществява. Законопроектът обаче възпроизвежда само изключването, без нито една от насрещните мерки, които Съветът препоръчва.

2. Липсва процедура за преход, което поставя украинските бежанци в правен вакуум.

Съображение 5 от същата Препоръка посочва като изрична цел на достъпа до тези разрешения — наред с подпомагането на прехода — „да се гарантира непрекъснатост и да се избегнат ситуации на незаконно пребиваване“. При действащата уредба лицето следва първо да изгуби временната закрила и едва тогава да кандидатства по реда на ЗЧРБ. В периода между прекратяването на временната закрила и произнасянето по заявлението лицето остава без законно основание за пребиваване и без право да полага труд.

3. Пета поредна година правна несигурност за украинските бежанци в България — при изрично изискване за ускоряване на прехода.

С Решение за изпълнение (ЕС) 2026/1912 на Съвета от 30 юли 2026 г. (ОВ L, 2026/1912, 4.8.2026 г.) временната закрила беше удължена до 4 март 2028 г. — пета поредна година на статут, замислен като временен. В съображение 21 от същото решение Съветът заявява, че удължаването не засяга изпълнението на мерките по Препоръката от 16 септември 2025 г., които остават приоритет, и че държавите членки следва да ускорят по координиран начин прехода на лицата с временна закрила към други правни статуты.

Значителна част от тези хора живеят в България вече четвърта и пета година, научили са български език, работят, децата им учат в български училища. Съображение 4 от Препоръката изхожда именно от това положение и изисква държавите членки да използват всяка възможност, чрез която на тези лица се позволява да преминат към национален правен статут, който по-добре отразява настоящото им положение. Хората, които са се интегрирали в българското общество, следва да имат правна възможност да придобият и правна сигурност.

4. Уредбата е в интерес и на българските работодатели, наели над 14 000 украински граждани само през 2025г..

Липсата на уредена процедура за преход създава и проблем за работодателите, при които тези лица са наети. Според данни на ИА „Главна инспекция по труда“ за периода 1 януари – 31 декември 2025 г. са подадени 10 056 уведомления за наемане на 14 505 граждани на Украйна, като 10 200 от тях са наети без необходимост от разрешение за достъп до пазара на труда, тоест на основание временната си закрила. Става дума за над 14 000 работници в българската икономика. Ако служителят трябва да бъде освободен за периода между прекратяването на временната закрила и издаването на новото разрешение, се получава прекъсване на трудовото правоотношение и загуба на обучен персонал — без това да е необходимо за постигането на каквато и да е легитимна цел.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Между първо и второ гласуване в ЗЧРБ да се предвиди изрична процедура за преход от временна закрила към разрешение за пребиваване по общия ред, която да гарантира, че лицето запазва законното си пребиваване и правото си на труд до произнасянето по заявлението, като временната закрила се прекратява от датата на издаване на новото разрешение.

Оставаме на разположение за участие в обсъжданията, за предоставяне на допълнителна информация, както и за представяне на добри практики от други държави – членки на Европейския съюз, които вече са уредили прехода от временна закрила към друг статут на законно пребиваване.

С уважение,

Фондация за достъп до права (ФАР) чрез адв. д-р Валерия Иларева, Председател на УС

VALERIYA

BORISOVA ILAREVA

Digitally signed by VALERIYA
BORISOVA ILAREVA
Date: 2026.09.02 15:36:48
+03'00'

Сдружение ЕНЕРДЖИ (NRG) чрез Ружа Дончева, Изпълнителен директор

**Ruzha Vasileva
Doncheva**

Digitally signed by Ruzha
Vasileva Doncheva
Date: 2026.09.02
15:43:08 +03'00'

Фондация “БКО Каритас Витания” чрез Румен Станев, Председател на УС

**RUMEN IVANOV
STANEV**

Digitally signed by
RUMEN IVANOV STANEV
Date: 2026.09.02
16:20:40 +03'00'

Фондация ЮСРФ (USRF) чрез Наталия Елис, Изпълнителен директор

**NATALIA
ELLIS**

Digitally signed by
NATALIA ELLIS
Date: 2026.09.02 15:39:41
+03'00'

гр. София, 02.09.2026 г.

За контакт и обратна връзка:

адв. д-р Валерия Иларева, Председател на УС на Фондация за достъп до права (ФАР)

имейл: valeria.ilareva@farbg.eu; тел.: 0888 401 489

адрес: гр. София 1582, бул. „Проф. Цветан Лазаров“ № 130, офис 9